

EL FIL D'ARIADNA

Núria Orriols Guiu

CON VER GÈN CIA

METAMORFOSI O EXTINCIÓ

**CONVERGÈNCIA.
METAMORFOSI
O EXTINCIÓ**

EL FIL D'ARIADNA
131

© 2023 Núria Orriols Guiu

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
c. Mallorca, 314, 1r 2a B · 08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Disseny de la col·lecció: J. Mauricio Restrepo
Disseny de les cobertes: Felipe Román Osorio

Primera edició: gener de 2023
ISBN: 978-84-19017-32-1
DL B 114-2023
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la incorporació a un sistema informàtic, ni la transmissió
en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació
o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Núria Orriols Guiu

**CONVERGÈNCIA.
METAMORFOSI
O EXTINCIÓ**

 Angle Editorial

Taula

Introducció 11

PART 1. Una fórmula d'èxit que s'esgota 17

Pujol, Roca i Júnior 19

L'assaig a la universitat 25

«Els nostres votants s'estan morint» 35

Operació Canonges:
la construcció del lideratge d'Artur Mas 45

A la recerca de Sant Pancraç 61

La fi de l'oasi 79

La família no perdona 89

PART 2. La caiguda de l'imperi 99

El pinyol s'esmicola 101

John John 111

Treure's de sobre el PP 117

Una bomba sota el seient	131
La fi de CiU	143
Rull o Turull	151
Fer un nou partit	157
L'abraçada a David Fernández	167
La revolta dels convergents	187
Un distanciament irreversible	209

PART 3. La gran divergència 223

Junts per Catalunya: una confluència de sensibilitats (i interessos)	225
A-B-C-R	233
Un passeig pel Tiergarten	243
Les famílies de Junts	253
Operació Crida Nacional per la República	265
O ella o ell	269
L'enèsim pas al costat d'Artur Mas	277
Un informe jurídic demolidor	287
La jugada mestra	293
Un primer veto al congrés fundacional de Junts	303
La solitud de Torra	309
Junts, qui controla l'eina?	321

La factura del cas Palau que ningú pagarà	331
La pèrdua de la presidència de la Generalitat	341
El miratge	349
Metamorfosi o extinció de Convergència?	363
Agraïments	391
Índex onomàstic	393

Introducció

La inscripció «Convergens, benvinguts al futur» ha desaparegut del frontispici de l'entrada 331-333 del carrer Còrsega de Barcelona. Aquest edifici, que va ser el símbol de l'acumulació de poder polític de CDC, és ara la imatge més icònica de la seva caiguda. No s'hi veu cap senyal de vida, és només un bloc abandonat a la zona alta de l'Eixample barceloní: els grafitos embruten la façana, l'entrada està bloquejada per unes tosqueres planxes metàl·liques i les parets s'han tanyit d'un color ocre esgrogueït castigades per la circulació incansable de la ciutat. No queda res d'aquella residència imponent adquirida per Convergència a finals dels anys noranta per exemplificar la seva puixança, per la qual entraven i sortien figures de primera línia del país i s'hi coïen part de les decisions més transcendents. Vint anys després, a la intersecció de l'avinguda Diagonal i el passeig de Gràcia no hi ha cap rastre del que va ser el seu domini. En poc temps s'ha esfumat, com si mai hagués existit: ara és un edifici decadent, que es ven al millor postor i que necessita ser reformat si se'n vol fer algun ús. És una autèntica metàfora visual del declivi de l'espai polític més influent en les darreres dècades a Catalunya.

Fundada per Jordi Pujol l'any 1974, a les acaballes del franquisme, Convergència és una història d'èxit i de fracàs. De triomf i també de caiguda. D'èxit perquè, juntament amb Unió, va governar vint-i-tres anys seguits la Generalitat i va posar les bases del que és avui dia l'autonomia catalana; va ser clau en la política espanyola en l'últim quart del segle xx, i finalment va tornar a governar, amb un salt ideològic, la Catalunya del Procés. Però també és una història de fracàs perquè va anar perdent el poder acumulat durant dècades i, castigada per la corrupció, va col·lapsar com a projecte polític fins al punt de decidir la seva pròpia dissolució. Després d'això els partits que l'han succeït —el principal, JxCat— no han assumit la seva pràctica política ni han defensat obertament el seu llegat.

Convergència. Metamorfosi o extinció és el testimoni sobre com una força central modifica de forma progressiva els seus postulats ideològics; com un partit clau per a l'estabilitat de l'Estat passa a liderar un revulsiu polític i social que culmina amb el referèndum unilateral del 2017; i com un partit que havia demostrat capacitat de reunir votants de procedència diversa i de diferents capes socials viu un procés de desmembrament que impacta de ple en la configuració del sistema de partits català. La transformació de Convergència és un element necessari per entendre el canvi de cicle polític viscut a Catalunya: l'impuls del Procés —la mutació ideològica de CDC actua com un dels seus detonants—; la fi del bipartidisme imperfecte, regnat per CiU i el PSC; la consolidació d'una nova correlació de forces al Parlament, i un canvi de paradigma en les relacions amb Madrid.

Es tracta del final d'aquell pacte tàcit entre CDC i l'Estat que implicava una col·laboració explícita en la governabili-

tat espanyola i un cert *laissez-faire* per part dels successius executius de Madrid en tot allò que tenia a veure amb Catalunya. Una tolerància amb la manera de fer de CiU que, malgrat que utilitzés les estructures autonòmiques per engegat un procés de *nation-building*, havia demostrat compromís amb la construcció de l'Espanya democràtica sense qüestionar en cap moment la sobirania de l'Estat. El seu objectiu havia estat una sobirania compartida, però això canvia a partir de l'any 2012.

Quines són les causes de la mutació de Convergència a l'independentisme?

Què la condueix a la seva pròpia dissolució?

A què es deu la fragmentació i la radicalització posterior d'aquest espai polític?

Són les preguntes que intenta respondre aquesta crònica, que conté moments inèdits i determinants per entendre la transformació del partit: hi ha una selecció d'episodis i de decisions que expliquen com s'ha anat fragmentant, de mica en mica, l'univers de Convergència i com ha anat perdent terreny a favor d'altres espais ideològics a Catalunya, deixant de dominar un *mainstream* que gairebé sempre havia sigut seu.

Aquesta anàlisi vol identificar les raons que van portar, primer, a la mutació independentista del partit; segon, a la seva disolució; i tercer, a la posterior dispersió de l'espai postconvergent. Tres fases d'un mateix fenomen —la metamorfosi de CDC— que responen a motivacions diferents però relacionades entre elles. Un procés de modificació de la seva identitat fins a la pràctica irreconeixibilitat.

Per explicar-ho, aquest llibre engloba des de la construcció del lideratge d'Artur Mas com a successor de Jordi Pujol

fins a la creació del PDeCAT i el posterior trencament amb Junts per Catalunya, fruit del lideratge de Carles Puigdemont.

El mètode que he seguit ha estat un treball de camp amb fonts polítiques de primera línia. Al llarg dels dos darrers anys he entrevistat una seixantena de dirigents d'aquest espai polític: m'han donat la seva visió expresidents de la Generalitat i una vintena de càrrecs de govern de les últimes dues dècades, a més d'una trentena de membres del partit i diputats de CDC, el PDeCAT i Junts. Cadascú amb la seva particular versió, a vegades contradictòria, i amb la condició que no se'ls atribueixin directament les seves afirmacions. A aquestes entrevistes s'hi han sumat, com no pot ser d'una altra manera, les fonts documentals: articles d'hemeroteca i bibliografia ja publicada per líders polítics o altres professionals del periodisme, en especial l'obra de Francesc-Marc Álvaro *Ara sí que toca* (2003, Editorial 62), que fotografia perfectament el final del pujolisme —que, en definitiva, és el punt d'inici d'aquesta història— i el començament del pinyol d'Artur Mas. També he comptat amb les anotacions que he anat acumulant a través de la meua feina a la secció política del diari *Ara*, on he cobert informativament primer el PDeCAT i després Junts per Catalunya.

El processament de tota aquesta informació l'he fet seguint el mètode més clàssic del periodisme polític: la recerca de dades i el contrast d'informació a través de les fonts disponibles, amb l'objectiu d'assolir la màxima veracitat possible d'una realitat que, per definició, és sempre polièdrica. Segur que en aquest llibre no hi és tot —encara hi ha vesants de CDC judicialitzats—, però és una primera explo-

ració sobre el procés de desbandada que ha viscut aquest espai polític.

El final de CDC és aquella història on gairebé res surt com estava previst. És una història d'ideals, de lluites pel poder, d'ambicions, de corrupció i de silencis, que, al capdavall, han capgirat el paisatge polític de la Catalunya del segle XXI.

PART 1

Una fórmula d'èxit que s'esgota

Pujol, Roca i Júnior

¿Convergència Democràtica de Catalunya era un partit polític? Probablement per a Jordi Pujol i Soley no ho havia de ser, almenys en un sentit clàssic del terme. Per a ell, que va fundar-lo en un acte ple de simbolisme el 1974 al monestir de Montserrat, encara amb Franco viu, CDC havia de ser més que això: Convergència Democràtica de Catalunya havia de ser un «moviment nacionalista, patriòtic, civil i d'adhesió al país». ¹ Probablement aquesta era la primera diferència que tenia amb Miquel Roca, una de tantes que van marcar els primers anys de vida d'aquest partit tan singular en la política catalana i espanyola. M'atreuria a dir singular en el context europeu, ja que és difícil trobar una formació política que hagi governat durant vint-i-tres anys seguits un país amb un ideari així de marcat per un lideratge unipersonal com el de Jordi Pujol i on l'entramat familiar —Marta Ferrusola i els set fills— tingui una influència tan directa com en la història de Convergència. Sense el rol de la família no es poden entendre els moments de canvi de CDC.

1. Discurs de Jordi Pujol en el congrés d'octubre de 1992 als quadres de Convergència.

Probablement per això Miquel Roca no se'n va sortir per ser el successor del president quan feia una dècada que Pujol governava la Generalitat, malgrat que fos l'home que tenia més apamat el partit i un coneixement mil·límetrat, com a secretari general, dels quadres intermedis.² El líder a Madrid, a la dècada dels anys vuitanta, tenia una influència creixent per la rellevància que havia pres CiU en el marc polític català i espanyol, a més d'una xarxa de dirigents coetanis que li donaven suport (l'anomenat *roquisme*) i una tutela sobre les futures generacions a través de les Joventuts Nacionalistes de Catalunya (JNC). Roca reunia tots els ingredients per ser el relleu del líder, però Jordi Pujol no tenia cap voluntat de marxar. El paper preponderant —en termes organitzatiu— de Roca contrastava amb un Pujol al Govern també cada cop més empoderat i que guanyava elecció rere elecció la presidència de la Generalitat. Un Pujol que, malgrat que ja feia tres legislatures que governava, volia continuar i consolidar encara més el seu lideratge, que arriba un moment que veu qüestionat pel seu número dos quan encara (creu) té recorregut.

En un diàleg entre Pujol i Roca l'any 2012 moderat per la periodista Mònica Terribas, en el marc de la presentació del tercer volum de memòries de l'expresident,³ el mateix Pujol

2. Joan Marcet (2001), *El pal de paller, Convergència Democràtica de Catalunya (1974-2000)*, Joan B. Culla (coord.), Pòrtic, p. 54-55: «En el procés de llançament i expansió de CDC, cal assenyalar la feina realitzada per Miquel Roca i el seu sector, a partir de l'assumpció de les funcions organitzatives lligades al càrrec de secretari general adjunt pel qual va ser elegit en la III Assemblea. El sector encapçalat per Roca participa de manera molt directa i activa en aquestes tasques de l'extensió del partit, mentre que el sector pujolista sembla recolzar-se en l'activitat i la imatge del mateix Jordi Pujol».

3. Jordi Pujol (2012), *Memòries (III). De la bonança a un repte nou (1993-2011)*, Barcelona: Editorial Proa.

reconeix que Roca era el seu successor «natural» i que, si no ho va ser, va ser més per una qüestió de calendari —només es porten deu anys— que res més: «Tenia molta confiança en Roca, però també en mi».

La seva bicefàlia es converteix en insostenible abans d'hora i les diferències de base —com la concepció del partit— i les discrepàncies estratègiques es multipliquen fins a esquerdar CDC. Arriba un moment que Jordi Pujol creu que ha de recuperar el control de Convergència i deixar clar que és ell qui marca la pauta davant d'actors polítics, econòmics i socials. El missatge és que no n'hi ha prou amb aconseguir el beneplàcit de Roca —que era secretari general— a l'hora de prendre una decisió, sinó que qualsevol cosa que comprometi CDC també ha de passar per ell, sobretot en la política a Madrid.⁴

La gran crisi de 1992 i 1993 entre Pujol i Roca té a veure amb això i amb aquesta pregunta: ha d'entrar CiU al govern espanyol del PSOE? Pujol diu que no i Roca diu que sí. La resta del partit tria bàndol.

La resposta a una qüestió com aquesta és molt important per a una formació política com Convergència, ja que als anys noranta es tracta d'un partit jove —si es compara amb el PNB, ERC, el PSOE o la mateixa Unió— i que en aquests anys està perfilant el seu propi ideari a través de l'acció política i marcant el seu terreny de joc: CDC es defineix a través del *fer* més que del *ser*, a falta d'un corpus ideològic enquadrat en els corrents clàssics de dreta i esquerra. És per aquest motiu que la decisió pren una rellevància especial. Conver-

4. Per a episodis que fotografien de forma extensa aquesta època —que no és directament l'objecte d'aquest llibre— llegiu *El Virrey*, de José Antich (Editorial Planeta, 1994).

gència Democràtica, fins al moment, ha centrat la seva acció política a Catalunya —és un partit nacionalista—, però també ha demostrat tenir compromís amb l'Estat i el procés de democratització espanyol. Implicar-se en el govern és fer un pas més que per a Pujol és canviar el marc de referència de la política catalana per compartir-lo amb Madrid. A parer seu és diferent entrar en un executiu que donar-hi suport a canvi de treure rèdits per a un major autogovern. En canvi, per a Roca és només el pas següent, lògic, del que ja s'està fent: la seva reflexió és que si CDC vol incidir en la política espanyola, té més possibilitats de fer-ho des de dins el govern.

«És un moment de trencament», relata un dels dirigents d'aquell període que va participar en nombroses executives on es va discutir la qüestió. En concret, el primer moment de trencament profund que viu Convergència des de la seva fundació i on la família de Jordi Pujol tindrà un pes important a l'hora de determinar el futur del partit. La crisi Pujol-Roca és la primera prova que CDC, en aquests primers anys de vida, no es pot deslligar del seu líder però tampoc del seu entorn, que es convertirà en clau per a qualsevol polític convergent amb aspiracions. Entra en escena el fill gran del president, Jordi Pujol Ferrusola, que esdevé un dels opositors més visibles al secretari general, Miquel Roca.

Conegut també com a JPF, el primogènit de la família ha mamat la política des de petit. Ha vist el seu pare a la presó durant el franquisme i, des que Pujol en va sortir i es va abocar a la política, ha viscut marcat per la seva absència —Pujol s'ha dedicat a fer de president— i l'omnipresència de Marta Ferrusola a casa. Si Jordi Pujol i Solel s'ha distingit per l'ambigüitat i el matís en els seus plantejaments polítics, el

Júnior —l'altre nom amb què es bateja el fill gran dels Pujol— s'ha caracteritzat per ser el contrari. Jordi Pujol Ferrusola és un «personatge excessiu», «de blanc o negre», «agressiu», «histrionnic» i «amenaçador» per a aquells que hi han hagut de lidiar en algun moment durant la seva carrera política a Convergència. Un «megalòman» a qui no li agrada que li portin la contrària i no té cap problema a acabar les reunions a crits.

Durant la crisi Pujol-Roca, ell és un dels principals instigadors de les crítiques al número dos del partit. És només un militant de base del districte de Sant Gervasi de Barcelona, però quan actua la seva influència és majúscula perquè tothom sap que és el primogènit, el Júnior i, en definitiva, l'hereu de la família. En el debat previ al congrés de CDC, a l'octubre del 1992, és ell el que es presenta com a garantia que les tesis del líder a Madrid no s'imposaran a Convergència: promou esmenes per «evitar compromisos globals en la gestió del govern de l'Estat», és a dir, un «pacte global» amb el govern del PSOE, i comparteix en diversos cercles la seva preocupació pel nacionalisme «descafeïnat» de Miquel Roca.

El periodista José Antich⁵ explica com la família Pujol actua a la defensiva davant del secretari general del partit, que també s'hi torna. Narra un episodi entre el mateix president de la Generalitat i Joaquim Molins, llavors roquista reconegut i conseller, en un avió tornant de Madrid.⁶ Pujol treu una carpeta amb desenes de retalls de premsa de Madrid so-

5. José Antich (1994). *El Virrei: ¿És Jordi Pujol un fidel aliat de la Corona o un cavall de Troia dins de la Zarzuela?*, Barcelona: Planeta, 2a ed., p. 292.

6. Miquel Roca deixa vacant la secretaria general de CDC en el congrés del 1992, però tornarà mesos més tard, el 1993, arran d'un intent d'arreglar els conflictes amb Jordi Pujol. Finalment deixarà el càrrec el 1995.

bre els negocis del seu fill gran, la influència de la seva dona Marta Ferrusola en el dia a dia de les decisions de la Generalitat i altres activitats dels membres de la seva família. Està convençut que l'origen d'aquestes informacions és el secretari general de CDC. «Qui si no?», es pregunta Pujol. Des d'aquell moment Molins té clar que Roca no és només l'adversari polític del president sinó un «enemic».

La crisi al partit es converteix, doncs, en una qüestió que va més enllà del president de la Generalitat. No és Pujol contra Roca o Roca contra Pujol, sinó que es tracta de la família, que vol recuperar terreny en tots els fronts: l'organització del partit, les relacions amb Unió —sempre tenses, sobretot a l'hora de fer les llistes electorals— o la definició de l'estratègia de Convergència a Madrid, però també el control de totes les estructures de CDC i el seu finançament. D'això darrer no es debatia mai de forma oberta a l'executiva del partit, però diverses fonts asseguren que en aquesta crisi política també «hi ha una batalla soterrada pels diners» que arribaven a Convergència. Hi ha un moment que la família Pujol vol tenir controlat aquest flanc i té una persona, més enllà de qui porta formalment la tresoreria de la formació, que vol fer-ho: Jordi Pujol Ferrusola. Un personatge que, segons opina un dirigent de primera línia de CDC, quan veu que «no podrà ser el relleu del seu pare es diu a si mateix que si bé no serà president de Catalunya es convertirà en l'home més ric del país». «El pare envia el seu propi fill a les tenebres», exemplifica un exdirigent de CDC. El temps ho demostrarà.

L'assaig a la universitat

La crisi Pujol-Roca, tot i ser molt llunyana en el temps, és important per entendre el punt d'inici d'aquesta història. És, en realitat, el principi de la fi d'una manera de fer política i el començament d'una altra, més monolítica. La desaparició del roquisme voldrà dir que el *fer* de Convergència equivaldrà al *fer* de Pujol, que alhora es convertirà en el *ser* del partit.

L'adeu de Roca té conseqüències en termes de pluralitat interna a Convergència, ja que a poc a poc els dirigents afins al roquisme quedaran aparcats dels nuclis de decisió. Per començar, Pere Esteve, proper als Pujol, agafarà la secretaria general del partit. Comença a regnar el pujolisme en estat pur, sense contrapoder dins la formació política, i és a partir d'aquest control del partit que (llavors sí) es començarà a pensar en la successió. Una successió que, a diferència de la que es dibuixava amb el cap de files a Madrid al capdavant, estarà monitorada per la família. «La meva renúncia ha de servir per al relleu generacional a la direcció de Convergència», diu Roca el dia de la seva dimissió el 1995, animant altres a seguir els seus passos. «No deixem que siguin els esdeveniments exteriors els que ens imposin amb

precipitació la renovació tardana, sinó que avancem-nos a aquesta situació i fem la renovació quan estiguem en condicions de poder assegurar el seu èxit i eficàcia», continua. El llavors president, però, ja respon al mateix dia que tot es farà amb el seu *tempo*: «La renovació es farà gradualment i no de forma lineal. No hi haurà substitucions en bloc, sinó progressivament».⁷

És en el moment que es desbanca Miquel Roca que en alguns cercles s'inicien converses sobre qui haurà de pilotar el partit en un futur. El grup Mollerussa⁸ n'és un exemple. Es tracta d'unes trobades entre diversos dirigents territorials de Convergència en 1993-1996 amb un protagonista clau: Jordi Pujol Ferrusola. Es feien a la finca de Josep Grau —president de la Diputació de Lleida— en aquesta localitat i aglutinaven dirigents com el mateix Grau, Felip Puig, Isidre Gavín, Josep Maldonado, en ocasions Joan Maria Pujals⁹ i cap al final també Pere Esteve i Artur Mas. «En aquestes reunions de caps territorials i dos dels fills de Pujol, hi ha un cert consens implícit que Pujals pot ser la peça més presentable, arribat el dia en què el president preguntí on és l'home que pot córrer la cursa de relleus. Aquells barons veien Pujals —expresident de la Diputació de Tarragona i exalcalde de Vila-seca— com un “antivirus” contra el retorn de Roca».¹⁰ El Júnior, de fet, és qui més el promociona. Probablement

7. José Antich, «Roca dimiteix i suggereix que altres facin el mateix», *La Vanguardia*, 18 de desembre de 1995.

8. Francesc-Marc Álvaro (2003), *Ara sí que toca*, Barcelona: Edicions 62, p. 156-157.

9. Joan Maria Pujals va ser conseller d'Educació i després de Cultura amb els governs de Jordi Pujol entre 1992 i 1999.

10. Álvaro, 2003: p. 156-157.

el veu com una manera d'assegurar-se també la influència a Convergència quan el seu pare no hi sigui. Entre el 1993 i el 1996 Pujals és l'home i el president pren decisions també en aquesta línia. Artur Mas no és en cap travessa.

Després de ser titular d'Educació a la legislatura del 1992 —va ser el conseller més jove, als 35 anys—, Pujals és nomenat al capdavant de la Conselleria de Cultura el 1996. En la seva designació, el president explicita que vol anar més enllà del que ha sigut fins ara aquest departament i pretén que Pujals llueixi: li dona la tasca d'introduir «un concepte més global de la cultura, un concepte de societat, de mode de vida i de forma d'actuar, més enllà dels temes lingüístics o de creació artística».¹¹ Hi afegeix, a més, les competències de Joventut i Esports. Per tant, Pujol confia en Pujals i li dona crèdit.

Però la lluna de mel amb la família es començarà a torçar aviat. «Al cap de sis mesos Pujals va treure de polleguera el president. Mai he vist una persona que l'assenyalin com a successor i faci empenyar tant», assegura un conseller coetani. «En Pujol es va decepcionar molt amb en Pujals», remata la mateixa font. Pujals no només topa amb el pare, sinó també amb el fill gran i la família i, en això, també s'acaba assemblant a Roca.

Els dos cavallers caiguts de la cursa successòria tenen una relació tibant amb l'entorn familiar.

* * *

11. Firmat per redacció, «Joan Maria Pujals prepara una àmplia remodelació de Cultura», *La Vanguardia*, 12 de juny de 1996.

Amb Roca i Pujals fora de l'equació, la generació que entra en escena de cara a la successió de Convergència és la tropa d'Oriol Pujol Ferrusola. Durant els anys noranta el fill gran, Jordi Pujol Ferrusola, està cada cop menys present en la vida pública i més present a l'ombra del partit, de manera que comença a emergir el cinquè fill del president i l'únic dedicat oficialment a la política.

La primera experiència política de la *generació escollida* és a la universitat, a finals dels vuitanta i principi dels noranta; i la segona, l'activisme sobiranista dels Jocs Olímpics de 1992 a Barcelona. Això marcarà la socialització política dels joves que quan siguin grans ocuparan les estructures de Convergència, i que és molt diferent del que va marcar els seus predecessors, els coetanis a Pujol, a qui han deixat petjada el franquisme i la Transició. Es tracta de joves nacionalistes, molt més que els seus pares —bona part d'ells ja independentistes—, i que dibuixaran límits diferents a l'hora de fer política. Un factor generacional dels quadres de CDC —per tant, estructural—, que actuarà com un element necessari (que no suficient) per a la mutació que farà Convergència anys més tard a l'independentisme.

Alguns dels integrants del futur *pinyol*,¹² que més endavant assumiran la direcció del partit, es coneixen a la Federació Nacional d'Estudiants (FNEC), on hi ha membres vinculats a CDC —també de la JNC— i a ERC i independentistes sense filiació política. És a dir, una organització

12. Nomenclatura que es va utilitzar per definir els dirigents més propers al futur líder de Convergència Democràtica de Catalunya i president de la Generalitat, Artur Mas.

que prioritza l'eix nacional a l'ideològic i que situa l'independentisme davant d'altres reivindicacions.

Aquesta època, encara que sigui una mera anècdota, és un precedent que explica la tendència que els dirigents d'aquesta generació tindran a l'hora de defensar aliances amb altres partits nacionalistes —més endavant, en els debats interns a CDC, es mostraran partidaris d'aliar-se amb Esquerra— i, també, fins a quin punt des de ben joves han fet política. Això comporta avantatges i inconvenients: tenen una llarga experiència a organitzar-se i a moure's per aquests ambients, però també tenen una llarga trajectòria en la conspiració permanent i en les batalles internes. I s'hi afegeix un altre qüestió: de l'activisme faran el salt directament a la política, sabent poc o gairebé res de com funcionen Madrid i els seus mecanismes de poder, que voldran desafiar anys més tard.

Es tracta de Joaquim Forn, Francesc Homs, David Madí, Josep Rull, Germà Gordó, Carles Campuzano, Damià Calvet o Oriol Pujol. No tenen la mateixa visió sobre el que ha de ser la FNEC ni tampoc CDC. Uns representen el roquisme, encarnat en les JNC —són Calvet, Campuzano o Rull— i els altres el pujolisme, com Forn, el mateix Pujol, Madí o Homs. És per això que replicaran la pugna Pujol-Roca, la crisi dels grans, també a les organitzacions universitàries. «Ens mullem decididament per Pujol», relata un futur membre del pinyol.

Els roquistes volen controlar el sindicat d'estudiants FNEC des de la JNC, mentre que els altres volen evitar que es converteixi en una corretja de transmissió de les Joventuts Nacionalistes i, per tant, de Miquel Roca. Més aviat volen fer gala de controlar la FNEC des d'una òptica pujoliana,

la de tenir una antena en totes les associacions possibles del país per influir-hi més subtil·linament.

Les Joventuts Nacionalistes de Catalunya sempre havien estat més un invent de Roca que de Pujol. La prova és que Oriol Pujol —i molts del seu entorn— no hi militen. Roca veia l'organització juvenil com una manera de fer partit i instaurar una mentalitat organitzativa d'exèrcit, automatitzada, mentre que Pujol preferia articular la formació com un moviment i propiciar que els militants de CDC tinguessin un peu posat en altres entitats. «Està molt bé això de les JNC, però us heu de fer de la Creu Roja», havia etzibat en ocasions el president davant l'estupefacció de les joventuts quan visitava les escoles d'estiu. Des de la presidència de la Generalitat, Pujol volia tenir el partit sota control, però era una cosa secundària. Tenia el poder institucional a les seves mans.

Arriba un moment que la pugna per controlar la FNEC entre dirigents amb carnet de CDC s'embolica al més alt nivell i fins i tot, en algun cas, hi ha joves que arriben a les mans. Josep Rull, Damià Calvet i altres dirigents de la JNC perden el pols per dominar la cúpula del sindicat universitari davant l'aliança dels convergents més pujolistes i els independents sense carnet de partit, sota la batuta d'un jove que es diu Joan Vives. La topada és tal que els de la JNC decideixen protagonitzar una escissió: creen Estudiants Nacionalistes (EN). Ara sí, una branca universitària directament vinculada a les Joventuts Nacionalistes que debilitarà el sindicat nacionalista i que tampoc funcionarà.

La decisió, emmarcada a la universitat, representa una espina clavada durant anys per a tots els seus protagonistes. Comportarà temps d'enfrontament polític dins d'una ma-

teixa generació de dirigents, de creuar-se pels passadissos de CDC i intercanviar-se poques paraules, d'una pugna que també serà present quan voldran dominar el partit en l'era del postpujolisme. Uns seran el pinyol d'Artur Mas i els altres sempre seran els que venen de la JNC, més endavant els del col·lectiu Sinapsi.¹³ Aquesta línia divisòria trigarà anys a desaparèixer.

* * *

La FNEC s'uneix a una altra experiència que encara cohesiona més el grup entre el 1989 i el 1992: els Jocs Olímpics de Barcelona i la campanya «Freedom for Catalonia». La idea era aprofitar l'esdeveniment esportiu per fer visible Catalunya al món i la primera parada va ser la inauguració de l'Estadi Olímpic de Montjuïc, el setembre de 1989. Allà no només hi van participar els joves de CDC ni molt menys, sinó que hi van tenir implicació diversos grups catalanistes i independentistes (amb dirigents d'Esquerra també), membres de l'esquerra independentista i sobretot la Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalanes.¹⁴

13. El col·lectiu Sinapsi va ser un corrent intern dins de Convergència format, majoritàriament, per exdirigents de la JNC al llarg dels anys noranta i que advocaven per una CDC socialdemòcrata i que considerés Esquerra com una aliança prioritària: vegeu Álvaro, p. 210-211.

14. La Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalanes va ser una entitat nascuda després del cop d'estat del 23-F de 1981 i com a reacció a l'anomenat «Manifest dels 2.300» d'intel·lectuals espanyols que criticaven la política lingüística del Govern de la Generalitat. Molt activa en defensa dels drets lingüístics de Catalunya, també feia una defensa oberta de l'autodeterminació.

Cal fer un apunt, abans de continuar, sobre aquesta plataforma. Sota el lideratge d'Àngel Colom, que més endavant es convertiria en el líder d'ERC i posteriorment farà el pas a CDC, es dedicaven a fer accions reivindicatives i vistoses que cridaven l'atenció als mitjans de comunicació: des de la fundació fins al 1993, quan es va dissoldre al Paranimf de la Universitat de Barcelona, va protagonitzar accions directes com pintar rètols en català a les cabines de Telefònica o Correus, o generar cues a les caixes de les grans superfícies comercials per reclamar que els tiquets fossin en català. També van retirar la bandera espanyola hissada al Palau de la Generalitat o es van encadenar a la central nuclear d'Ascó. Després de Colom, van agafar el lideratge Jordi Sànchez i Carles Riera —més tard diputat de la CUP—, protagonistes de la política catalana a partir de la segona dècada del segle XXI.

A la Crida, després de debatre internament si fer boicot als Jocs, guanya la idea d'aprofitar l'esdeveniment per reivindicar l'autodeterminació i comencen ja a ser actius a partir de finals dels vuitanta. El dia de l'acte d'inauguració de l'Estadi Olímpic, va ser una de les principals impulsores de la xiulada contra el rei —va repartir més de mil xiulets— i va col·locar senyeres i octavetes sobiranistes en els llocs més visibles —en van escampar 25.000—. Tres dels seus membres també van ser detinguts per enviar coets a un helicòpter de la policia des del cementiri de Montjuïc. «Només ha sigut un assaig del que passarà el 1992», va advertir aquell dia un dels portaveus de la plataforma.

Si bé Joaquim Forn o Oriol Pujol s'incorporen a la campanya «Freedom for Catalonia» a través d'una entitat bate-

jada com a Acció Olímpica,¹⁵ David Madí¹⁶ ho fa a través de la Crida a la Solidaritat. S'identifica amb uns postulats més radicals que la resta del pinyol i és en aquesta època, dins la Crida a la Solidaritat, on neix un vincle entre David Madí i Jordi Sànchez.

El futur líder de l'Assemblea Nacional Catalana introdueix Madí en la política quan només té disset anys i se l'emporta a negociar moltes accions. Fan tàndem i entre ells es forja una relació de confiança que es manté trenta anys més tard. Aquesta relació serà clau per a la configuració de l'estat major que organitza el referèndum de l'1 d'Octubre i pel lideratge que agafa Sànchez a Junts per Catalunya en la reconfiguració de l'espai postconvergent. D'això, però, ja en parlarem més endavant.

Malgrat la pluralitat d'actors que van participar en la primera acció vinculada als Jocs, el titular del diari *El País* el 9 de setembre¹⁷ va ser: «La inauguració [de l'Estadi Olímpic] va ser boicotejada per les joventuts de CDC i la Crida». I el primer paràgraf de la notícia situava com a responsables «les joventuts de Convergència i grups nacionalistes radi-

15. Jordi Pujol encarrega al director general de Coordinació i Seguiment de la Generalitat, Ramon Juncosa, que amb el llavors president d'Òmnium Cultural, Josep Millàs, creïn el grup Acció Olímpica per convertir-se en el punt de trobada del món nacionalista per reivindicar la catalanització dels Jocs Olímpics de Barcelona: vegeu Antich (1994).

16. Entra en contacte amb la Crida a través d'una tia seva, amb la idea de mantenir la tradició de mecenatge del seu avi, Joan Baptista Cendrós, catalanista i fundador d'Òmnium durant el franquisme i conegut també com a Mister Floïd, per ser el fabricant d'un popular *aftershave*.

17. Firma d'*El País*, «La inauguració va ser boicotejada per les joventuts de CDC i la Crida», *El País*, 9 de setembre de 1989. Recuperat de https://elpais.com/diario/1989/09/09/deportes/621295210_850215.html.

cals, encapçalats per l'organització independentista Crida a la Solidaritat». I seguia: «Tant els reis com l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, van ser xiulats reiteradament en presència del president de la Generalitat, Jordi Pujol. L'acte d'inauguració va quedar deslluït per la pluja i va començar amb trenta minuts de retard. Les grades de l'estadi no es van omplir, malgrat que el servei especial d'autobusos va funcionar i va traslladar 35.000 persones, 10.000 més de les previstes».

Durant aquells temps Jordi Pujol es converteix en un autèntic equilibrista. O simplement tan equilibrista com sempre. Mentre manté la sintonia amb l'Estat per garantir l'organització institucional dels Jocs, les bases del seu partit —sobretot els més joves— es dediquen a l'activisme juntament amb altres entitats. Ho exemplifica bé un episodi a casa de Lluís Prenafeta, mà dreta de Pujol, aquells dies: el delegat del govern espanyol, el socialista Francesc Martí Jusmet, hi va a sopar just una setmana abans de la inauguració de l'esdeveniment i li comunica la seva preocupació per les accions que es puguin dur a terme en la inauguració. No sap que a la terrassa d'aquella mateixa casa és on es guarden una pila de senyeres i pancartes del «Freedom for Catalonia», ja que el seu fill Marc Prenafeta participa de forma activa amb els fills de Jordi Pujol en la mobilització dels Jocs. A partir d'aquell dia Prenafeta pare llança un advertiment a Prenafeta fill: «Si hi vols ser, estigues en un segon pla».

«Els nostres votants s'estan morint»

Pujol havia aconseguit la fórmula de la Coca-Cola de la política catalana. S'havia convertit en el pal de paller del catalanisme polític, encarnat en el nacionalisme, i havia guanyat totes les eleccions al Parlament de Catalunya des de l'any 1980. Obsessionat a sumar i aglutinar com més sensibilitats millor, s'inspira en la metàfora de l'historiador Vicens Vives:¹⁸ «Si esbarriem un joc de cartes sobre la taula, la majoria queden apilonades al centre. Si les travesses amb una agulla, les enfilars gairebé totes». Per a Pujol, les cartes del piló són «Catalunya i la seva gent» i l'agulla que travessa la majoria és una «idea, un sentiment i un projecte de país»; a parer seu, això havia de ser CDC.

Aquesta voluntat d'enfilat totes les cartes és el que converteix Convergència en un partit *catch all*, connectat socialment i amb capacitat de governar durant dues dècades Catalunya i alhora incidir directament en la política a l'Estat. El plantejament que fa Pujol és que, governi qui gover-

18. Jordi Pujol (2010), *Memòries (1930-1980)*, Barcelona: Proa, p. 272 (edició en *e-book*).

ni a Espanya, CiU ha de ser partícip de la governabilitat a Madrid sense entrar en l'executiu.

Ara bé, aquest model, a finals dels anys noranta, presenta signes d'esgotament. Després d'apuntalar governs del PSOE, a partir del 1996 CiU pacta amb el primer govern del PP. Rubrica amb José María Aznar el Pacte del Majestic, que implica donar suport al PP a Madrid a canvi de més competències per al govern català. D'entrada, segueix la mateixa lògica que amb el PSOE —algunes veus apunten fins i tot que l'aliança acaba sent més beneficiosa perquè posa fi al servei militar obligatori i assoleix el traspàs de trànsit als Mossos d'Esquadra—, però l'acord genera crítiques gruixudes a l'opinió pública catalana i el president de la Generalitat té contestació dins les pròpies files de CDC.

«En Pujol sostenia que seria molt difícil l'encaix de Catalunya amb Espanya com a nació si no hi havia un gran acord amb el PP i el PSOE [...]. Va tenir una gran decepció en no aconseguir el canvi de plantejament dels populars», relata un exconseller seu que va viure el procés de prop. La decepció arriba l'any 2000, quan Aznar obté la majoria absoluta i Pujol constata el límit que té el govern espanyol del PP envers Catalunya. El líder dels populars rebutja la iniciativa que li proposa Pujol per blindar l'autogovern català (i ampliar-lo) de forma definitiva sense reformar l'Estatut ni la Constitució. Aquest pla es plasma en l'informe Argullol, que es basa en fer una interpretació extensiva de la carta magna per donar més marge a les competències de la Generalitat.¹⁹ Pu-

19. Enric Argullol (1999), *Criteris per a un desenvolupament institucional*, Institut d'Estudis Autonòmics.

jol topa amb la voluntat d'un PP desacomplexat que pensava més en l'entrada de CiU al govern espanyol —com en el seu moment el PSOE— que no pas a concedir més poder al govern de Catalunya. La decepció amb els populars se suma a les converses que Pujol ja ha tingut amb dirigents socialistes de primer nivell, que li han transmès que el *café para todos* s'ha acabat. Si per a tothom deixava de tenir interès el *café*, no hi havia possibilitat que la Generalitat en prengués més.

A partir d'aquest moment hi ha un canvi respecte a l'actitud que havia tingut Madrid després de la Transició i en l'època de la construcció autonòmica. Mentre que a Catalunya bona part de la ciutadania manté les aspiracions d'ampliar les facultats de la Generalitat, l'aznarisme tindrà el projecte contrari, antagònic:²⁰ té una visió uniformitzadora i el seu objectiu és que tot hagi de passar per Madrid.

* * *

Paral·lelament a aquest moviment de plaques tectòniques, a Catalunya Convergència acumula el desgast de governar, però a més hi ha un altre canvi estructural que afecta les seves possibilitats d'èxit en el futur. Macià Alavedra, de l'entorn més directe de Pujol, n'ha fet ja un diagnòstic eloqüent quan la direcció de Convergència analitza la pèrdua de la majoria absoluta l'any 1995: «Hem perdut força perquè els nostres votants s'estan morint».

20. Jordi Amat (2017), *La confabulació dels irresponsables*, Barcelona: Anagrama, p. 30-32.

L'anàlisi d'Alavedra és encertat. Oriol Bartomeus, en el llibre *El terratrèmol silenciós*,²¹ apunta que a finals dels anys noranta i inicis dels 2000 es produeixen canvis de fons en l'electorat català. Les generacions noves nascudes als anys seixanta i durant la Transició democràtica comencen a guanyar pes dins del cos electoral i voten menys els partits dominants (CiU i PSC) que les generacions antigues de la guerra i la postguerra, amb un vot molt fixat. Per exemple, fent un exercici de política-ficció a partir de les dades de què disposa, assegura que si no hi hagués hagut aquest relleu generacional CiU hauria obtingut el 1995 millors resultats que el 1992. La massa electoral, doncs, que ha sostingut les majories absolutes de Convergència s'està aprimant per una qüestió d'edat i aquesta és una tendència que anirà a més. Les noves generacions del cos electoral —assenyala Bartomeus— són molt més volàtils i tenen una cultura política diferent: és a dir, els fills no tenen un grau de fidelització tan elevat com els seus pares.

El senyal més clar del desgast del poder i la pèrdua de suport entre els electors arriba la nit electoral del 1999, quan el PSC obté amb Pasqual Maragall més vots que Pujol malgrat que el president manté la victòria en escons. En concret, els socialistes assoleixen 1.183.299 vots i 52 diputats (guanyen uns 300.000 vots), mentre que CiU obté 1.178.420 sufragis i 56 escons (amb una pèrdua de 100.000 vots).

El resultat de les eleccions és molt just i, en un moment donat de la nit electoral, fins i tot es dona la possibilitat que sumi el tripartit. De fet, Josep Hugué (ERC) ho surt a ce-

21. Oriol Bartomeus (2018), *El terratrèmol silenciós*, Vic: Eumo, p. 218-219.

lebrar abans d'hora, deixant entreveure quins són els plans d'Esquerra Republicana en aquell moment: deixar de banda el nacionalisme de CiU per aliar-se amb les esquerres.

És en aquest context, farcit de moviments estructurals i conjunturals, que Jordi Pujol decideix no repetir com a candidat a la presidència de la Generalitat. Les eleccions de 1999 seran les últimes en què s'haurà presentat, després de guanyar-ne cinc de seguides. Hi ha una sensació de fi d'època a Convergència, ha arribat l'hora d'escollir un successor.

* * *

Al principi dels anys noranta el grup de joves que es coneix a la universitat i fa pinya pels Jocs Olímpics entra a formar part de Convergència. Són Joaquim Forn, Germà Gordó, Francesc Homs, David Madí i, sobretot, Oriol Pujol Ferrusola. Volen incidir en el debat sobre la successió.

Entren a militar a l'agrupació de CDC de la Dreta de l'Eixample, on està afiliat Forn, que actua de nexa d'unió. També compten amb Germà Gordó, des del barri de Sant Andreu, i comencen a teixir vincles per controlar la federació de CDC de Barcelona. El primer centre d'operacions és un hotel, però de seguida passa a ser la casa de l'àvia de David Madí, can Cendrós, a la part alta de la ciutat, que compta amb una bona col·lecció d'obres d'art. Allà rumien com dominar el partit —amb un punt pretensions tenint en compte la seva edat— i comencen a repassar qui els pot servir com a relleu de Jordi Pujol i Soley. Com a grup, necessiten apostar per un cavall guanyador, ja que és el seu passaport cap a la primera línia de Convergència. El pinyol, a més de ganys i molta am-

bició, té un avantatge que fins ara no ha tingut ningú més: el suport de la família i, en especial, d'Oriol Pujol Ferrusola, l'únic fill del president que es dedica oficialment a la política.

A qualsevol observador —sobretot dins de CDC— li pot semblar fora de lloc que una colla de joves al voltant dels trenta anys faci un plantejament així, ja que fa relativament poc que militen al partit, tenen una experiència política limitada —simplement per edat— i no són ni molt menys els primers que intenten organitzar-se per preparar el relleu de Jordi Pujol. Més d'un veterà els menysprea perquè amb prou feines tenen experiència professional i són acabats de sortir, com aquell qui diu, de la universitat. Tampoc veuen amb bons ulls els seus postulats més nacionalistes enfront de la línia oficial que defensava Convergència. Eren els «talibans» o, com afirma un exconseller de l'època que els va veure de prop, uns «somiatriutes» sense «sentit de la realitat».

L'aterratge al partit es combina amb un altre moviment que els porta, a alguns d'ells, al Govern. La persona clau aquí és Ramon Juncosa. Estret col·laborador de Pujol i pedagog, introdueix aquests joves en les sectorials de CDC i en l'àmbit d'Interior quan Xavier Pomés és nomenat conseller de Governació i ha de començar el desplegament dels Mossos d'Esquadra —tot just s'han fet les primeres cessions per part del govern de l'Estat—. Francesc Homs es converteix en el cap de gabinet del conseller i David Madí entra al gabinet d'estudis per posar en marxa la policia catalana. Allà teixeix vincles amb Brauli Duart, que també s'afegirà a la colla —trenta anys després serà el número dos del Departament d'Interior—, i Oriol Pujol inicia la seva carrera a l'administració al Departament de Presidència.

En el pas per l'àrea d'Interior, malgrat que sigui el primer que fan aquests joves a l'administració, deixen petjada i mantindran la influència en els Mossos d'Esquadra sempre més. Alguns d'ells s'interessen ja des de joves per les polítiques de seguretat, especialment Madí i Duart. Quan l'any 1995 entren en el gabinet d'estudis de la Conselleria de Governació —de qui depenen llavors els Mossos— intenten reclutar persones de confiança perquè entrin dins el cos de policia, alguns d'ells ex-FNEC.

La idea és controlar la policia com una «estructura d'estat», pensant més aviat en termes *patriòtics*, però el cert és que aviat s'adonen que els Mossos seran una cosa ben diferent. Ho constaten els mateixos exmembres del sindicat que han començat a cursar a l'escola de policia, que veuen que ningú els ajudarà per ser qui són a convertir-se en agents. Alguns mai obtindran galons; en canvi, altres sí: Sallent, ex-FNEC i que va entrar al cos el 1997, dirigirà anys després la policia catalana.

La visió d'aquests joves acabats d'aterrar a la Conselleria de Governació sobre el que han de ser els Mossos xoca dràsticament amb la que té el conseller de l'època, Xavier Pomés, que s'encarrega de fixar-ne les bases. Bastant allunyat de la vida de partit, la qual cosa li genera desconfiances internes, Pomés vol evitar una policia polititzada.

Un dels episodis que exemplifiquen aquesta contraposició d'opinions és quan el Govern aconseguix les competències de trànsit, que fins aleshores gestionava la Guàrdia Civil. Qui ho ha de pilotar? Com s'ha de fer aquest traspàs? Pomés, amb la idea d'evitar tensions amb la policia espanyola, busca un ex tinent coronel de la Guàrdia Civil de Manresa

perquè aterri als Mossos d'Esquadra, amb l'objectiu que actuï de pont entre les dues estructures i apaivagui qualsevol fricció que pugui sorgir. Es necessita, creu, una persona que pugui aturar qualsevol maniobra de l'Estat, que conegui els comandaments.

La tria deixa estupefacte el futur pinyol, ja que considera que s'hi ha de situar una persona de confiança o, altrament dita, «dels seus». El president Jordi Pujol, després de donar-hi unes quantes voltes, avala la proposta de Pomés.

* * *

Artur Mas no forma part d'aquesta colla. Sense gairebé motxilla política a l'esquena, s'implica en l'àmbit públic als anys vuitanta després d'haver passat per l'àmbit privat, en concret a l'empresa Tipel, vinculada a la família Prenafeta. Als anys vuitanta aterra a l'administració com a col·laborador al Departament de Comerç de la Generalitat —dirigit en aquell moment pel republicà Joan Hortalà en els primers governs de Pujol— i la seva primera experiència electoral és a les eleccions municipals de Barcelona del 1987. No té tropa al partit ni és conegut internament, però es converteix en una opció per al relleu quan arriba de carambola al Govern de Pujol com a conseller de Política Territorial i Obres Públiques: Mas substitueix el 1995 Jaume Roma, que pocs mesos després de ser nomenat ha hagut de plegar perquè han sortit a la llum presumptes irregularitats. Aquesta conselleria és un lloc maleït: Roma tot just havia rellevat Josep Maria Cullell, que havia dimitit arran de la seva imputació en un cas de requalificació de terrenys.

Mas entra en contacte amb la colla d'Oriol Pujol a través de Joaquim Forn, que s'ha fet fort a la federació de Barcelona de CDC. El nom d'Artur Mas comença a formar part de les converses a casa l'àvia de David Madí i s'inicien trobades amb tot el grup. Les primeres, admet un dels participants, són «un punt rares», ja que els postulats de Mas contrasten amb les posicions més nacionalistes dels joves convergents. En els seus inicis, per exemple, fins i tot està obert a entrar a col·laborar amb ministres dins el govern espanyol, un pas que sempre havia rebutjat Jordi Pujol de forma taxativa. «Qui ha fet la veritable evolució en aquests últims anys és Artur Mas i Gavarró», conclou un dels seus col·laboradors més estrets de l'època de president, en al·lusió al salt que posteriorment farà a l'independentisme. De fet, la gran sorpresa de la mutació de Convergència que succeirà més endavant és precisament qui la comanda: Artur Mas. Ell és diferent d'Oriol Pujol, David Madí o Germà Gordó, que «són independentistes des de sempre, tot i que amb diferents graus de pragmatisme». Ell, segons relata una persona propera, és «un tecnòcrata elevat a la política que es va construint com a dirigent en funció de les circumstàncies».

Si Mas no ve de la mateixa tradició ni té els mateixos postulats, per què aquest grup aposta per ell com a successor de Jordi Pujol? «Sembla un home mal·leable», opina una veu amb experiència dins el partit. Pensen que pot ser un home permeable a la influència de la família i que pot conduir Convergència sense ensurts.

Una anàlisi que el temps demostrarà equivocada.